

En Omændring af de statsvidenskabelige Eksaminer.

Af

Dr. jur. Will. Scharling.

Da den nuværende juridiske Fællesprøve ifølge Bekgs. af 4. Decbr. 1902 sidste Gang vil blive afholdt i Sommeren 1906, vil dermed Forudsætningen for den ved Anordn. af 20. Febr. 1892 indførte »Statsvidenskabelig Embedseksamen« være bortfaldet, og Nødvendigheden af at underkaste den paagældende Del af den nævnte Anordning en Revision var dermed givet. Fakultetet har da anset det for rigtigt at overveje, om ikke ogsaa Anordningens øvrige Dele samtidig burde undergives en Revision, hvorved man paa Grundlag af de i de forløbne tolv Aar indvundne Erfaringer søgte at fjerne de Mangler og Ulemper, som efterhaanden vare komne for Dagen. Efter en indgaaende Forhandling herom er der da af Fakultetet enstemmigt vedtaget et Forslag til Ændringer i den nugældende Ordning, som ligeledes har fundet fuld Tilslutning hos de statsvidenskabelige Censorer, og som derefter er indstillet til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet.

Man enedes hurtigt om, at der ikke var tilstrækkelig Grund til at opretholde den »Statsvidenskabelige

Embedseksamen« ved en Rekonstruktion paa Grundlag af den nye juridiske Embedseksamen; thi dette Forsøg paa at skabe en egentlig administrativ Eksamen, bestemt for de Jurister, der efter at have taget den juridiske Fælleseksamen maatte være paa det rene med, at de ikke vilde gaa den dømmende Vej og derfor foretrak en Slutningsuddannelse, i hvilken de økonomisk-statistiske Hovedfag traadte istedenfor nogle af de juridiske Fag, maa anses for ganske at have forfejlet sin Hensigt, idet denne Eksamen i de forløbne tolv Aar kun er bleven taget af en enkelt Kandidat. Det synes, som om de Jurister, der ønske at faa en økonomisk Uddannelse ved Siden af den juridiske, foretrække at tilendebringe den juridiske Eksamen og derefter supplere den med en økonomisk Tillægseksamen, hvortil der da ogsaa ved en Omændring af den økonomisk-statistiske Eksamen maa tages Hensyn.

Men ogsaa med Hensyn til sidstnævnte Eksamen har det vist sig, at de Forudsætninger, hvorfra man ved Indførelsen af denne Eksamen var gaaet ud, ikke ganske havde slaaet til i Virkeligheden. Man var først gaaet ud fra, at, naar der oprettedes en egentlig administrativ Eksamen med stærk juridisk Uddannelse, vilde den økonomisk-statistiske Eksamen nærmest blive taget af saadanne Studerende, der vilde søge ind i de Grene af Administrationen, hvor en mere indgaaende juridisk Uddannelse og alsidige juridiske Kundskaber ikke kunne anses for nødvendige, og hvor det derfor nærmest gjaldt om at have et vist Kendskab til nogle af Retsvidenskabens Hovedfag og den derved opnaaede almindelige Forstaaelse af juridiske Spørgsmaal. Hertil vilde da formentlig de juridiske Fag, som faldt ind under

det økonomisk-statistiske Studiums Rammer: Formue- og Næringsret, dansk Statsret, almindelig Retslære og Folkeret, være tilstrækkelige. Men dernæst var man endvidere gaaet ud fra, at det økonomiske Studium ogsaa kunde anses ønskeligt for andre, der ikke vilde søge ind i Administrationen, men som dels vilde benytte det som et Grundlag for eller jævnsides med historiske Studier eller for Uddannelse til Lærervirksomhed, dels særligt vilde uddanne sig til Forsikrings- eller Bankvirksomhed, for hvilke derfor selve den nys anførte juridiske Del af Studiet gik videre end for dem nødvendigt.

Det var disse Betragtninger, som førte til at udforme den økonomisk-statistiske Examen efter lignende Principer som Skoleembedseksamen med Grupper af Fag, som efter de Studerendes eget Valg kunde sammensættes saaledes, som det bedst passede for det ene eller det andet Studium. Dette synes de Studerende imidlertid ikke ganske at have forstaaet; i hvert Fald synes adskillige at have opfattet Valgfriheden blot som et Middel til at frigøre sig for nogle af de vanskeligere Fag, og der synes at have vist sig en ikke ringe Tendens til at vise de formentlig letteste Fag en vis Forkærlighed, som vel næppe skyldes en særlig Interesse for disse Fag. Det viste sig saaledes allerede i de første Aar, at flere af dem, der dog maatte antages at have til Hensigt at søge ind i Administrationen, mente at kunne udskyde et saadant juridisk Hovedfag som Formue- og Næringsret, og allerede 1896 ansaa man det derfor for nødvendigt at gøre dette Fag obligatorisk og samtidig at sikre sig en noget større Fordybelse i de juridiske Fag ved at

foreskrive en skriftlig Prøve i et af disse, efter Fakultetets nærmere Bestemmelse ved hver enkelt Eksamen. Men selv derefter har det vist sig, at ikke faa have ment at kunne udskyde et Fag som dansk Statsret, der dog maa betragtes som en af Grundstenene i et egentlig statsvidenskabeligt Studium; saaledes have af de 45 Kandidater, der i de sidste fem Aar have taget økonomisk-statistisk Eksamen, ikke mindre end 17 — næsten $\frac{2}{5}$ — undladt at opgive Statsret, uagtet der ikke har været Anledning til at tro, at de alle hørte til de Klasser af Studerende, der ikke tænkte paa Ansættelse i administrative Stillinger.

Det kan heller næppe nægtes at være en med Valgfriheden forbunden Ulempe, at Administrationen ved Ansættelse af Kandidater ikke har en almindelig Forvisning om, hvor langt deres Kundskaber og juridiske Indsigt rækker, men i hvert enkelt Tilfælde maa undersøge, hvorledes de forskellige Ansøgere have sammensat deres Eksamen. Naar da nu ved »statsvidenskabelig Embedseksamens« Bortfalden den økonomisk-statistiske Eksamen blev den eneste statsvidenskabelige Eksamen, vilde der være al Grund til at hævde den som saadan og samtidig søge de nævnte Ulemper afhjulpne ved at støbe den i en noget fastere Form, der tillige stærkere betonedes dens Karakter af at være statsvidenskabelig, en Eksamen, bestemt til at fyldestgøre Administrationens Krav ogsaa paa en ikke altfor ringe juridisk Viden og Dannelse. I dette Øjemed maatte da Valgfriheden for Bifagenes Vedkommende opgives og kun bibeholdes for de to Hovedfags Vedkommende. Dette kunde saa meget lettere ske, som der ikke synes at være tilstrækkelig Grund til at

opretholde almindelig Retslære som Eksamensfag ved statsvidenskabelig Eksamen, fordi selve de økonomiske Hovedfag netop give de statsvidenskabelige Studerende et tilsvarende Indhold til det, der igennem den almindelige Retslære søges bibragt de juridiske Studerende, og tilmed Faget forholdsvis meget sjældent er bleven Genstand for de Studerendes Valg — i de sidste fem Aar har kun 6 af 45 Kandidater opgivet almindelig Retslære. Valgfriheden vilde da ved dette Fags Bortfalden blive indskrænket til 3 blandt 4 Fag, der i Grunden alle maa anses for naturlige Bestanddele af et statsvidenskabeligt Studium. Derimod vil det være rigtigt, at den Studerende fremdeles kan vælge imellem Økonomi og Statistik som Hovedfag, saa længe der ikke er oprettet en egentlig Aktuareksamen med dertil hørende Studium, der kan bibringe dem, der ville hellige sig til Forsikringsvirksomhed, den hertil fornødne statistiske Uddannelse.

Heller ikke det Specialstudium, som indførtes ved Anordningen af 1892, har ganske fyldestgjort de dertil knyttede Forventninger. Det synes navnlig at have fristet de Studerende til noget at forsømme de Dele af Økonomien, som ikke falde ind under Specialet, og den almindelige økonomiske Uddannelse, som dog er Hovedsagen, har derfor jævnligt vist sig svagere end ønskeligt. Den udstrakte Frihed til at vælge et hvilket-somhelst større Afsnit af Økonomiens baade Teori og Politik til Speciale har derhos gjort det vanskeligt for Universitetslærerne at give de enkelte hver især den fornødne Vejledning til at foretage Specialstudiet paa rette Maade og med det rette Udbytte, og den Omstændighed, at den større Eksamens-Udarbejdelse,

hvortil der gives en hel Dag, ifølge Anordningen skal gives i Specialet, nødsager stundom til at give lige saa mange særskilte Opgaver, som der er Eksaminander, hvad der foruden andre Ulemper ogsaa har den at gøre en sammenlignende Bedømmelse vanskeligere. Det foreslaas derfor nu, at denne Opgave fremtidig begrænses til 8 Timer, og at den ikke skal være bunden til de opgivne Specialer. Disse skulle derhos begrænses til det af Fakultetet nærmere opgivne Hovedafsnit af Økonomien, for hvilke dette da anviser de Bøger, som maa ønskes læste. For derhos at sikre en noget større Fordybelse i Økonomiens øvrige Afsnit, end den blotte Kollegielæsning kan give, foreskrives det, at Kandidaten skal have læst enten et engelsk, et tysk eller et fransk Systemværk efter Fakultetets nærmere Anvisning, noget, som iøvrigt vel allerede nu som Regel finder Sted.

Medens der saaledes er Trang til uden egentlig Forøgelse af Lærestoffet at gøre det økonomiske Studium lidt mere dybtgaaende, gælder det maaske nok saa meget, at de Studerende hidtil have faaet for lidt Øvelse i den praktiske Statistik, hvorfor de, naar de efter Embedseksamen faar en Ansættelse, hvor der haves Brug for statistiske Undersøgelser og Udarbejdelser, oftere vise sig ude af Stand til at udføre de dem i saa Henseende paahvilende Arbejder. Allerede det mere mekaniske statistiske Arbejde kræver en mere vedholdende Øvelse, end der kan bibringes de Studerende i 15—16 Øvelser (1 Gang ugentlig i et Semester) à 3 Timer, som er det Minimum, som Anordn. af 1892 kræver og hvormed de fleste derfor ogsaa nøjes. Det foreslaas derfor nu, at den Studerende, der vælger

Nationaløkonomi til Hovedfag, for at stedes til Eksamen skal have besøgt det statistiske Laboratoriums Øvelser regelmæssigt mindst 2 Gange ugentlig, 3 Timer hver Gang, i ét Halvaar, samt yderligere efter Lejlighed saa mange Gange, at han i alt har deltaget i 60 Øvelser à 3 Timer. Ogsaa for den, der vælger Statistik til Hovedfag, har den hidtil foreskrevne Øvelsestid vist sig utilstrækkelig; den foreslaas derfor sat til 2 Gange ugentlig, 3 Timer hver Gang, i to Halvaar, samt yderligere saa mange Gange, at han i alt har deltaget i 100 Øvelser à 3 Timer.

Denne Udvidelse af Laboratorieøvelserne og Fordringen om, at der ved Siden af de tre juridiske Fag skal læres baade Encyclopædi og politisk Historie, medens før et af disse Fag vilde være tilstrækkeligt, udgør i Virkeligheden hele den kvantitative Forøgelse af Studiet ved den nu foreslaaede Eksamensreform. Og paa den anden Side vil vistnok den nye Ordning af Specialstudiet snarest medføre nogen Lettelse, i alt Fald ved at fjerne den nu herskende Usikkerhed om, hvad og hvor meget der til hvert enkelt Speciale kræves lært.

Medens saaledes de her berørte Ændringer i Studieplanen næppe kunne siges at have nogen meget indgribende Betydning, foreslaas selve Eksamen ikke saa lidt ændret i sin Form. Hensigten hermed er dels at muliggøre en noget mere indgaaende Prøvelse i selve Hovedfagene, dels at tillægge de enkelte Fag en til deres Betydning svarende Vægt, dels endelig at tilvejebringe en formel Tilsvarende til den nye juridiske Eksamen.

For de økonomiske Fags Vedkommende foreslaas

da Finansvidenskab, der ved den gældende Ordning er traadt vel meget i Skygge ved kun at udgøre en Del af Økonomiens Politik, saa at ingenlunde alle Kandidater ere blevne prøvede deri, udskilt herfra og forenet med dansk Stats- og kommunal Finansstatistik, der hidtil har udgjort en Del af Danmarks Statistik, til et selvstændigt Fag, hvor der dog ved Eksamen kun holdes mundtlig Prøve.

For de juridiske Fags Vedkommende foreslaas Næringsretten udskilt fra »Formue- og Næringsret« og henlagt under Statsretten, der ifølge Bekg. af 20. Maj 1896 omfatter dansk Forfatningsret samt Grundtrækkene af Stats- og Kommunalforvaltningen. Da sidstnævnte Del af Faget hidtil næppe har faaet den Paaagtning, som det fortjener, særlig af dem, der fortrinsvis søge Ansættelse i Administrationen, foreslaas Faget ved Eksamen opløst i to Eksaminationsfag: »dansk Statsforfatningsret« og »dansk Statsforvaltningsret med et Omrids af Næringsretten«.

Da »Formue- og Næringsret« ogsaa hidtil har medtaget nogle Grundtræk af Civilrettens andre Afsnit, anses det for rettest at give dette Udtryk i selve Fagets Betegnelse. Det foreslaas derfor betegnet som: »Dansk borgerlig Ret med noget mere indgaaende Kendskab til enkelte Afsnit efter Fakultetets nærmere Anvisning«. For derhos at sikkre en noget større Fordybelse i det juridiske Studium foreslaas det, at der gives 2 — istedenfor hidtil kun 1 — skriftlige Opgaver: 1 i dansk borgerlig Ret og 1 i de andre juridiske Fag efter Fakultetets Valg i hvert enkelt Tilfælde. For den førstnævnte Opgave gives der en særskilt Karakter, der ikke bliver at sammenregne med

Karakteren for den mundtlige Prøve i samme Fag. For samtlige skriftlige Prøver, baade økonomiske og juridiske, indrømmes der en Tid af 4 Timer istedenfor nu kun 3; som foran nævnt gives der derhos til en større skriftlig Opgave i Økonomien en Tid af 8 Timer.

Den ved Bekg. af 4. Decbr. 1901 ved de juridiske Eksaminer indførte Karakterberegning foreslaas fremtidig anvendt ogsaa ved den statsvidenskabelige Eksamen. Efter det anførte vil der i alt blive 11 Eksamensfag: Økonomiens Teori, Økonomiens Politik, Finansvidenskab som foran angivet, Statistikens Teori, Danmarks Statistik (som nu begrænses til de i Falbe Hansens og Scharlings »Danmarks Statistik« I—III omhandlede Emner), statsvidenskabelig Encyclopædi, politisk Historie, dansk borgerlig Ret, dansk Statsforfatningsret, dansk Statsforvaltningsret og Folkeret. Men hertil kommer da tre Karakterer for skriftlige Fag. I Lighed med, hvad der nu er fastsat for de juridiske Eksaminer, foreslaas nemlig Karaktererne for de to skriftlige Prøver i Nationaløkonomi ikke sammenregnede med Karaktererne for de mundtlige Prøver i samme Fag, men derimod sammenregnede til 1 fælles skriftlig Karakter. Hertil kommer saa dels Karakteren for den større skriftlige Prøve i Økonomi, for hvilken der ogsaa hidtil har været givet en selvstændig Karakter, samt efter det foran anførte en særlig Karakter for den ene skriftlige juridiske Opgave. I alt bliver der saaledes 14 Eksamenskarakterer, altsaa det samme Antal som ved juridisk Embedseksamen, og Reglerne for Hovedkarakterens Beregning ville saaledes blive ganske de samme for begge Eksaminer.

Da den nugældende Sondring imellem en stats-

videnskabelig Embedseksamen og en økonomisk-statistisk Eksamen herefter vil bortfalde, og der saaledes fremtidig kun bliver én statsvidenskabelig Eksamen, foreslaas denne betegnet med dette Navn, og det foreslaas derhos, at de, der have bestaaet denne Eksamen, i Lighed med, hvad der er bestemt med Hensyn til Doktorgraden, kaldes Kandidater i Statsvidenskab (eller statsvidenskabelige Kandidater). Der tillægges da dem, som have bestaaet økonomisk-statistisk Eksamen i dens nuværende Skikkelse, Ret til fremtidig at bruge samme Betegnelse.

Det tør nu haabes, at den noget stærkere Betoning af det juridiske Element i Forbindelse med den paa flere Punkter mere omhyggelige og indgaaende Prøvelse maa bidrage til at forøge Administrationens Tillid til, at de statsvidenskabelige Kandidater fuldt ud ville egne sig til Anvendelse i sammes Tjeneste og dermed lettere bane dem Vej til denne.
